

A budapesti Műegyetem, a magyar mérnökképzés történetének jelentős napjához érkezett. 175 évvel ezelőtt, 1782. november 1-én kezdte meg működését az Institutum Geometricum: Mérnöki Intézet. Ez volt a világ első olyan tanintézete, ahol főiskolai fokot történt a mérnökképzés. Az Institutum Geometricum 12 évvel megelőzte a franciák híres műszaki főiskoláját, a francia forradalom szellemi hatása alatt született École Polytechnique-t.

A Mérnöki Intézet a budai Tudományegyetem kebelében működött. Szervezeti szabályzatát II. József 1782. szeptem-

ber 19-én hagyta jóvá. A Mérnöki Intézet a kor legelőőbb igényeinek megfelelően, első sorban földmérő-, út-, víz-, hídmérnökök nevelését jelölte meg feladatáknak.

A Mérnöki Intézet a

Nagyszombatról Budára

helyezett Tudományegyetem mellett működött. Az egyetemi oktatás céljait szolgáló helyiségek dolgában rosszul állt az Egyetem. Két év múltán 1784-ben a jogi kart, az orvosi kart és a bölcsészeti kart a Mérnöki Intézettel Péstre helyezték át. A Mérnöki Intézet a ferencendiek zárdájában kapott helyet és fennállásának végéig a Reáltanoda utcára méző kis épületben volt, amelynek helyén az Egyetemi Könyvtár épülete áll. Az évforduló alkalmából *jelöljük meg emléktáblával ezt a helyet!*

A Mérnöki Intézet vezetője *Rausch Ferenc*, az alkalmazott matematika professzora volt. Kiváló tanárainak sorában ott volt: *Jedlik Anyos*, a fizika és mechanika tanára, az elektromotor és a dinamo-elektromos elv feltalálója; *Dugonics András*, a neves író, a mennyiségtant tanította; *Petvál József*, Pest városi mérnöke, később a bécsi Egye-

tem professzora, a fotooptika felfedezője. A Mérnöki Intézetben végzett

neves mérnökök:

Vedres István, Szeged városának mérnöke. »A Tiszát a Dunával összekapcsoló új hajózható csatorná-ról szóló értekezése úttörő jelentőségű. *Bezzédes József*, a Tudományos Akadémia tagja, kiváló vízmérnök, aki komoly tanulmányt írt Magyarország vízépítéséről, a Kolozsvártól Gráciig hajózható nagy csatornáról és a duna-tiszai hajózható csatornáról. *Vásárhelyi Pál*, a Tudományos Akadémia tagja, Széchenyi kiváló munkatársa, az Al-Duna és Tisza-szabályozás nagy művének tervezője és irányítója. *Kecskés Károly*, a Duna-szabályozás terveinek felülvizsgálója, Vásárhelyi halála után a Tiszavölgyi Társulat főmérnöke, *Győry Sándor*, a Tudományos Akadémia tagja, aki 1832-ben »A Buda és Pest közt építendő állóhidról« címmel írt értekezést. Szerinte »a Rudas ferdő és pesti parochiák temploma irányában a lánchidat keresztül vinni egy feszüléssel lehetséges lenne«. Az Esküteri híd első gondolata! *Reitter Ferenc*, a Tudományos Akadémia tagja kiváló volt mint vízmérnök és mint épí-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

175 éves

Cím:

A MAGYAR MÉRNÖKKÉPZÉS

Forrás:

Az 1782-ben létesült Mérnöki Intézet

Magyar Nemzet
(Hely)

a világ első műszaki főiskolája

1877. II. (Ld.)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

tészmérnök egyaránt. Munkáját az első magyarországi közforgalmi vasút, a pozsony-nagyszombati vasút építésénél kezdte. A volt Andrássy út és Nagykörút tervét ő készítette. És meg kell említenünk a Mérnöki Intézetben végzett mérnökök között *Stoczek Józsefet*, aki az önálló Műegyetem első választott rektora volt, s a Magyar Tudományos Akadémia másodelnöke.

Az Institutum Geometricum: Mérnöki Intézet 1782-től 1850-ig működött s ez idő alatt 1275 mérnök kapott oklevelet »szigorú próba« (szigorlat) alapján.

A XIX. század első felében hosszú és

küzdelmes harc indult

az önálló műegyetem létesítéséért. Az 1832–36-os diétán már sokat foglalkoztak a műegyetem kérdésével. Létesítésére vonatkozó indítvány megtételére Zemplén megye utasította a követet. A Karok és Rendek 1836-ban országos választmányt szerveztek a műegyetem létesítése érdekében. Határozatukat törvényjavaslat formájában terjesztették V. Ferdinánd király elé. A magyar gyűlölköző Habsburg a törvényjavaslatot visszaküldte azzal, hogy királyi tisztjénél fogva gondoskodik majd erről, amennyiben a körülmények

megengedik, de »ebben a tárgyban törvényjavaslat szükségese nem forog fenn«.

A választ keserű kifakadással fogadták a követek. És újabb feliratukban már azt üzenték a királynak: »...nem lehet a nemzetet meggátolni abban, hogy a szép mesterségeknek és tudományoknak kitűnőveléséről ő maga is ne gondoskodjék...«

Kossuth, Széchenyi, Eötvös

voltak az élén annak a küzdelemnek, amely az önálló magyar műegyetem felépítéséért folyt. Széchenyi azzal érvel: »legalább mások is lehetnek ifjaink mint jogászok«. Kossuth a magyar ipar fejlődésének nagy lehetőségeit látja a műegyetemben.

Önálló műegyetemhez a habsburgi politika miatt nem jutott egyhamar a nemzet. Az 1846-ban létesített József Ipartanoda nem felelt meg az igényeknek. Az abszolútizmus intézkedései még ennek a középfokú intézménynek működését is kedvezőtlenül befolyásolták. Sértették a magyar nemzet érzését azzal is, hogy a magyar nyelvet száműzték a József Ipartanodából, a tanároknak német nyelven kellett tanítaniuk. Azt sem engedték meg, hogy Pesten mű-

ködjék az intézet. »Legfelsőbb elhatározásnál fogva az Ipartanoda Pesten kívül valamely más városba léssen elhelyezendő«, szölte a rendelet. Amire az iskola tanárainak egyhangú határozata volt: *Budára!* Így került a Várba, az egyetemi nyomda épületébe. Csaknem

120 000 négyzetméter területen

épült fel az új, modern műegyetem. Az egyetem kiváló professzorai magasszínvonalú és korszerű oktatással Európá-szerte elismerést és megbecsülést szereztek. Lehetetlen felsorolni még a legkiválóbbakat is. Mégis néhány nevet meg kell említenünk: *Stoczek József* a technikai fizikát tanította, első rektora volt a Műegyetemnek. *Kruspér István*, a gyakorlati mérten, *Nentárvich Károly*, a kémiai technológiát, *Khernál Antal*, a hidépítés, *Kisfaludy-Liptóthy Sándor*, az út- és vasútépítés, *Bánki Donát*, a karburátor és Bánki-turbina világhírű feltalálója az elméleti géptan, *Zipernowsky Károly*, a transzformátor egyik feltalálója az elektrotechnika, *Sigmond Elek*, a mezőgazdasági kémia, *Rejtő Sándor*, a mechanikai technológia, *Köni Gyula*, *Kürschák József*, *Rad Gusztáv*, a matematika, *Sz. Kálmán*, a kísér-

leti fizika, *Schafarzik Ferenc*, a geológia, *Steindl Imre*, az Országház építője, *Hauszmann Alajos*, több középület és a Műegyetem új épületének tervezője (1906) az építészet tanára Európa-szerte, sőt világviszonylatban is megbecsülést szerzett a magyar tudomány-nak. A Műegyetemen végzett mérnökök közül ki tudná felsorolni csak a legkiválóbbakat is? Említsük meg két világhírű mérnökünk nevét: *Kandó Kálmán*, a nagyfeszültségű háromfázisú és az 50 periódusú fázisváltós rendszer megalkotója. *Jendrassik Kornél*, a Ganz-Jendrassik nyersolajmotor feltalálója.

A Műegyetem

a második világháborúban

súlyos pusztulásokat szenvedett. Romtérfogata meghaladta a 100 000 légrétekmétert. Újjáépítésére megmozdult az egész ország. De a Műegyetem tudós professzorai — neves szakemberek — is tevékenyen részt vettek az ország újjáépítésében. A Műegyetem nehecsak újjáépült, hanem új épületekkel is bővült. *Ót esztendővel ezelőtt: 1952-ben pedig az építés- és mérnöki kar kiválasztásával önálló Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem létesült.* Mindkét műszaki egyetemen kiváló professzorok, ismert szakteknikérek tanítanak és azon fáradoznak, hogy elméletileg és gyakorlatilag jól képzett mérnököket neveljenek.

Az évforduló alkalmából mérnökök ezrei hálás szívvel gondolnak ősi iskolájukra és szeretettel köszöntik az Alma Mater. **Dr. Fényes Ernő**

Osztályozás

348

Hely:

Idő: 1782 / 1957

Személy:

Helyszám: